

Utrua

KIRJALLISTAITEELLINEN AIKAKAUSLEHTI
TIDSKRIFT FÖR NY KONST OCH LITTERATUR

1 9 2 2

LOKAKUU

♦ N:o 4 ♦

OKTOBER

Viimeisimmät arvostelut

LAURI HAARLAN

Hanuumanin tyttärestä

APINAKOMEDIASTA

ANNA-MARIA TALLGREN Hels. Sanomissa:

„— siinä on jotakin todellisen komedian tarttuvasta iloisuudesta, joka ei voi olla tempaamatta mukaansa, ja kolmitavuiset loppusoinnut, jotka luullakseni Mannisen mainio „Peer-Gynt“-suomennos vakaannutti meillä, lupsahtavat lukkoon vaivattoman mielevästi pitkin matkaa.“ — — —

„Mutta jos kohta „Hanuumanin tyttäressä“ näin voi osoittaa kirjallisiakin vaikutteita, on sen omaperäinen tuoreus toisaalta yhtä eittämätöntä, aina juonta ja sen käsittelyä myöten.“ — „Nasevat ja iskevät vuorosanat, jotka väliin kärjistyvät satiiriksi ja taas pursuvat huumoria täynnä, sekä omaperäiset ja värikkäät runokuvat ovat tämän iloisen apinakomedian suurimpana viehätystenä.“

Nimim. *H. V. S. Sos. dem:ssa:* „Näytelmä eroaa suuresti meillä esiintyvistä yleistuotannosta. Sen aihe ja runokuvat ovat aivan erikoisia. Vuorosanoihin sisältyy harvinainen annos kirpeätä satiiria oloista ja yhteiskunnasta.“ — — „Niin terävästi ei meillä liene monesti yhteiskunnallisia oloja arvosteltu.“

Saatavana kaikissa kirjakaupoissa.

Tilattavissa konttoristamme Pohj. Rautatienkatu 15

Puhel. Töölö 42 876

KUSTANNUS-OY. *Daimon* FÖRLAGS-AB.

Uttara

KIRJALLISTAITEELLINEN
AIKAKAUSLEHTI

TIDSKRIFT FÖR NY KONST
OCH LITTERATUR

N:o 4

Lokakuun 31. Oktober

1922

HILJAAKO SUURI SYNTYY?

(Käännös ruotsinkielisestä käsikirjoituksesta.)

Henkistä taistelua on kaikkina aikoina pidetty terveyden merkinä, hyvänä tulevaisuuden enteena, sivistyksen suolana ja elävän elämän ystävänä.

Meillä sen sijaan pidetään jokaista taistelun kipinäkin epäilyttävänä ja kielteisenä ilmiönä ja taisteleva persoonallisuus leimataan „epänormaalksi” fantastiksi tai — jos hänen vaikutusvaltansa kasvaa — vaaralliseksi villitsijäksi.

„Hiljaa kaikki suuri syntyy”, sanotaan itsekylläisen tyytyväisinä, pannaan kädet ristiin ja — odotetaan rauhassa edelleen.

Hiljaa kaikki suuri syntyy: Miten hienostunut, tositaiteellinen, aitosuomalainen elämänohje! Suuret sanat: jumala varjelkoon meitä niistä — ne voivat vielä velvoittaa johonkin! Ja me emme sitoudu mihinkään, me vapaat ja hiljaiset. Me emme soita suuta niinkuin ohjelmaniekat — me vaikenemme, mutta teemme teossa jotain, suoritamme ikitöitä runokynällämme, pensselillämme, tahtipuikollamme! Ah, me hiljaiset, me olemme ainoat voimakkaat.

Hiljaa kaikki suuri syntyy: Suunnat ja ohjelmat eivät ikipäivinä ole vieneet maailmaa eteenpäin, alasrepijät eivät koskaan ole luoneet mitään. Kaikki nuo ekspressionistit ja muut modernit ismit, mitä ne ovat muuta kuin muoti-hullutuksia! Niitä ei todellinen taiteilija ole koskaan seurannut. Ja mitä meillä on Euroopan

villityksen kanssa tekemistä! Ei sellainen ole Suomea varten: täällä on aina hiljakseen kompuroitu omia teitä, painuttu erämaahan ja sieltäkäsikin kuvattu luontoa ja kansaa.

Näin Suomen sivistyksen valitut. Tähän tapaan kaikki mahdolliset taistelukupinät meillä sammutetaan: suletaan itsekylläisen laiskuuden suureen kaikkinielevään syliin.

Kaikki tämä on kyllä hyvin hienoa, hyvin hyvää ja hyvin rauhoittavaa — sillä on ainoastaan yksi vika: *se ei ole totta!* Ei aina, ei kaikille.

Historia, epäamättömän totuuden sanoja, puhuu toista kieltä. Sivistyshistorian loistavimmat lehdet eivät tiedä mitään hiljaisesta syntymisestä: taistelua! taistelua! taistelua! huutaa siinä jokainen ikuinen rivi.

Renesanssi, valistusaika, romantiikka ja nykyajan henkinen murroskausi, jolla ei vielä niimeä ole: mikä on niitten sisäinen olemus muu kuin taistelun ikinuori hengetär.

On vaarallinen erehdys luulla, että hengen maailmassa mitään saadaan ilmaiseksi. Ei ole lempeitten jumalien lahja ainoakaan totuuden jyvänen, minkä ihmiskunta on löytänyt tiellään: ihmisten kärsimyksellä, taistelulla ja tulisella antaumuksella on se lunastettu. On petollinen erehdys kuvitella, että pelkällä hiljaisella yksilöllisellä luomisella voidaan kehittää tai edes

ylläpitää kulttuuria, jonka sisin elinhermo on lamaantunut: ellei suuri lääkäri taistelu nouse murtamaan sovinnaisuuden kahleita on jokainen yksityinen käsi, armoitetuinkin, voimaton. Sivistysarvojen kultakalat eivät tartu tyhjaän onkeen: tulilieskalla niitä kaloja ongittakoon!

Perästäpäin tuntuu ehkä siltä, kuin olisivat nousukaudet syntyneet itsestään —: kaukoprospektiivin näköhäiriö! Yksityinen luomistyö ei ole niin yksityistä laatua kuin voisi luulla: sen juuret tunkeutuvat laajalle ja syvälle, ja herkintä ravintoaan se imee — ilmasta. Taistelun synnyttämät sähkövirrat vaikuttavat herättävästi luomisen salaiseen elimistöön. Siksi olivatkin aina leppymättömimmät taistelijat välillisesti suurimmat rakentajat.

Voltaire ja Rousseau!

Länsimaisen kulttuurin rakennusmestarit.

Voltaire —: väsymätön kiistakirjailija, ikuisesti kielteinen alasrepijä, kaikkien kanssa riitaantuva, vankilassa istuja, maanpakolainen. Hiljaako se suuri kasvoi, jota hän edusti? Syntykö se vaikenemalla, kädet-ristissä-odottamalla?

Ja Jean Jacques Rousseau! Kellosepän ja tanssinopettajan poika, karkoitettu kulkuri, naurettava fantasti, aina rauhaton, tyytymätön oleviin oloihin —: eikö hän ole lunastanut ihmiskuntaa? Eikö hänen „Discours sur les sciences et les arts” sisältänyt suurimman mahdollisen annoksen sitä räjähdysainetta, mitä nykyään pelätään kuin myrkkyä: henkistä taistelukykyisyyttä. Sen räjähdysaineen avulla luotiin suuria, arvioitiin arvot uudestaan, lunastettiin ihminen, rakennettiin nuori voimakas sivistysmuoto.

Valistusajan miehissä oli sitä samaa salaperäistä alkuainetta, mikä vaati renesanssin, vaati uskonpuhdistuksen ja vaatii nykyisenkin taitekauden edustajat taisteluun: tulta. Tuli on petoeläin: se hyökkää ja se tuhoaa kaiken voimattoman, ei-rautaisen. Mutta tuli on myöskin lintu: se kohoo leimuavien siivien korkeuksiin, hävitettyään kaiken hävitettävän.

Hiljaa ei mikään synny, ei lihan eikä hengen maailmassa. Synnytystuskien ja vääristyneiden

kasvojen merkeissä ilmestyy kaikki elävä maailmaan.

Katsokaamme Voltairen, Rousseauun, katsokaamme vaikkapa Frödingin, Strindbergin kasvoja: ne ovat tuskallisia synnyttäjätärkasvoja. Ne ihmiset eivät saaneet istua rauhassa ja runoilla omaa laiskuuttaan: heidän elämänsä oli yhtämittaista taistelua, rauhan kieltämistä.

Vaan heidän jälkiään kulkevat pikkuvanhatliianviisaat ja hokevat: hiljaa kaikki suuri syntyy.
Hgr. O.

★

SATO — KATO

*Syksyn kuussa
punapihlajat,
syksyn puussa
tilhit kirjavat*

*saavat sadon
kymmenkertaisen,
mutta kadon
saapi ihminen.*

AARRE SAARENPÄÄ

★

SYYSMUISTO

*Kuu syksy-yössä seuloa hohtehensa
järveen kuin himmeäiseen hopeaan.
Mies yksin unetonna valvoissaan
näät sanat piirtää muistoks armaallensa:*

*Yön valvoin sydän täynnä
ja hiljaisuutta kuuntelin;
tähdelle jokaiselle
sun nimeäsi kuiskasin.*

*Puun kuoreen huurteisehen
otsaani painoin polttavaa
ja ruohonkortta jäistä
mä tahdoin käsin koskettaa*

*uskoen, odotellen
se että vielä elon saisi,
mun sydämeni lämpöön
kuin kevätpäivään havahtais.*

VILJO KOJO

ZIGENERSKAN

Jag är en zigenerska ur främmande land
i bruna hemlighetsfulla händer håller jag korten.
Dagar gå efter dagar, enformiga och brokiga.
Trotsigt blickar jag människorna i ansiktet:
vad veta de att korten bränna?
Vad veta de att bilderna leva?
Vad veta de att varje kort är ett öde?
Vad veta de att varje kort som faller ur
min hand
har tusenfaldig betydelse.

Ingen vet att dessa händer söka något.
Ingen vet att dessa händer sändes ut för
länge sen.
Att dessa händer äro välbekanta med alla ting
och dock röra vid allting i en dröm.
Det finnes endast ett sådant par händer i
världen.

Dessa underbara rovhänder
döljer jag under den röda duken
i trots och svårmod, ringprydda och starka.
Dessa bruna ögon skåda ut i ändlös längtan.
Dessa röda läppar brinna i en eld som icke
slocknar,
dessa sorglösa händer skola göra sitt värv i den
dystert eldskensfärgade natten.

Februari 1922.

EDITH SÖDERGRAN

★

EDITH SÖDERGRAN

Sierska: förtrampad, och i hjärtan
lysande!
Du skänker mod att gå den vägen där är klara
ögons
pilskott,
där är dag att, bristande,
jörlösas, —
eviga sekunder!
Du ropade, i gråa dagen
flammande.
Sträckta händer, —
krupen samman, —
intet: ändlöst, ändlöst!

GUNNAR BJÖRLING

Edith Södergran

HEMKOMST

Min barndoms träd stå jublande kring mig: o
människa!
och gräset mig hälsar välkommen ur främ-
mande land.
Mitt huvud jag lutar i gräset: nu äntligen
hemma.
Nu vänder jag ryggen åt allting som ligger
bakom mig:
mina enda kamrater bli skogen och stranden
och sjön.
Nu dricker jag visdom ur granarnas saftfyllda
krona,
nu dricker jag sanning ur björkens förtorkade
stam,
nu dricker jag makt ur det minsta och spädaste
grässtrå:
en väldig beskyddare räcker mig nådigt sin
hand.

EDITH SÖDERGRAN

Oktober 1922.

EDITH SÖDERGRAN

Kritisk hyllning.

I ett litet kyffe vid en rysk träkyrka i den karelska gränsmarken lever en ung kvinna. Med en liten rödkindad tant som är hennes mor, och en svart hund som är hennes vän. Ingen kropp, men ansiktet med en mun som ler underbart. Egentligen blott ansikte. Egentligen blott denna leende mun. Och ögonen.

Fem tunna böcker, fem anspråkslösa häften, fyra med dikter, en med aforismer, 1916—20 — de fyra tunna anspråkslösa dikthäftena betyder genombrott omvärdering i Finlands svenska litteratur, i svensk litteratur, nordisk, — bidrag till den stora omkastande litteraturrevolutionen som försiggår i det världskriggenomgångna Europa.

Första samlingen, „*Dikter*”, framgång, en misstänkt framgång, en misstänksam kritik. Nätt flickgymnasiepoesi bredvid litaireska drömbilder, slätkammade vattusotsjungfrur och framtidsmegäror, äkta landskap och mänskenskval-lar, buschmanslogik och spekulationer i det transcendentia — en havande kvinnas bisarra fantasi-nycker. Hon födde giganter.

Ej helt ännu i „*Septemberlyran*” och „*Rosenaltaret*”; — „*Brokiga iakttagelser*” är en dikta-res arkitekturförsök, utan reala takstolar och grunderingar, utan betong och cement — en genomgångares tillfälliga betraktelser över det fasta. Och skuggan av den stora jägaren, dik-tareinpiskaren Nietzsche, är över det hela, be-fruktande ledande framåtskuffande; genom hans ödemarker söker hon sina, genom honom sig själv. Men tidtals når hon redan de egna top-parna, känner jag-blivandets fröjdyra, sjunger dess våldsamma sånger. Och går vidare. (Kri-äken reser borst.)

Till „*Framtidens skugga*”. Till den starkaste av kvinna födda diktsamlingen den modärna lit-teraturen känner, till den mest helgjutna, mog-

naste och skarpast utpräglade manifestationen av morgondagsdikt i nordens, befrielsen från fö-regångarnas arv, besittningstagandet av jaget, över jagets dödliga svagheter till den kosmiska evighetskänslan, upplöst i dikt. (Kritiken tiger.)

Södergran säger själv i den begabbade inled-ningen till ett av hennes verk att hon „låter sin instinkt bygga upp vad hennes intellekt i avvaktande hållning åser” (snillrikare kan det nutida diktskapandets mekanism ej aforistiskt beskri-vas). Instinkten och intellektet, de främsta kän-netecknen på djurets och mänskans respektive visitkort, dagens och den mångtusenåriga går-dagens mest karakteristiska själsegenskaper för-enade till diktalstring! Eftermiddagsborgaren och den honom likställda, av honom besoldade kritiken, finner 182 tankstreck och 81 punkter i sådan dikt. Högst.

Att skapa är att dänga handen (den lilla mänskohanden) i gudarnas bord (gudarnas hårda stenbord). Det svider man skriker — blott den starkastes fingrar behåller sin sam-manpressade form efter den smärtan. Kvinnans sällan, Södergrans ej heller alltid. Men:

Kraften är det som brakar, styrkan är det där inne. Det finns dikter som i sin brutala kraft övervinner Södergrans — i styrkans jämna het-ta når dem ingen. Jämn? — en elektrisk ström, sprakande av lidelse, blixtjämnhet, behärskade orkaner, dresserad rusig vildhet. Skenande lödd-riga svarta hingstar, en ung blek kvinna i tyg-larna, i de *strama* tyglarna.

I *Dikter* finns ännu landskap, i *Septemberlyran* Nietzsche, i *Rosenaltaret* en syster (jorden — profeten — vännen) — i *Framtidens skugga* talar de *animaliskt levande orden*. „Den röda solen går upp utan tankar och är lika mot alla. — Det kommer en dag då vårt stoft skall sönderfalla, det är detsamma när det sker” — „utan tankar — lika mot alla — det är detsam-

ma” — nonchalant vräker urämnet undan dik-
taren-mänskan, talar själv i sin fruktansvärda
isiga objektivitet. Så hårfint nära det många
namn lydande, vanligast „gud” kallade obe-
stämbara livsembryot, har ingen diktare varit,
om ej möjligen i vissa stunder Dostojevski, och
kanske Fröding i sina sista skapelser.

Och sedan? (framtidens utvecklingen omform-
ningen?) — det höves ej (och är onödigt) att
med klumpiga ord utstaka och förutspå den rika
rena äkthetens segerväg. Men ett är säkert: ef-
ter en tid skall de som nu i sin andes ynkliga
fattigdom beler och bespottar storheten i något,
vars skönhet och visdom de ej mäktar se och
förstå, att med hänförelse anamma de minsta
smulor som fallit ur den benådades händer. Och
ett är ännu säkrare (och viktigare): de komman-
de unga, de rätta, de starka lättsinniga i lösa sad-
lar vaggande — de skall ge henne den kärleken
den upprättelsen och den äran som ensamt till-
kommer *banbrytaren och föregångaren*: de skall
gå vidare i hennes spår.

DIKTONIUS

★

MÅNEN

*Vad allting som är dött är underbart
och utsägligt:*

*ett dött blad och en död människa
och månens skiva.*

*Och alla blommor veta en hemlighet
och skogen den bevarar,
det är att månens kretsgång kring vår jord
är dödens bana.*

*Och månen spinner sin underbara väv,
den blommor älska,
och månen spinner sitt sagolika nät
kring allt som lever.*

*Och månens skära mejar blommor av
i senhöstnätter,
och alla blommor vänta på månens kyss
i ändlös längtan.*

September 1922.

EDITH SÖDERGRAN

TALLINNAN „HOMMIKTEATER“ (AAMUTEATTERI)

Teatteri, uhrimenoista ja mysterioista kehitty-
nyt, on tullut kevytmielisten ajanvietteeksi. On
jo arvioitava, kuinka paljon esitettävä kappale
voi tuottaa hyvää tuulta, ei taiteellista nautintoa
tai ajatuksia.

Olemme siinä asemassa, että sirkus on huono-
aistista teatteria parempi. Hyvä kino on juma-
lallinen sen rinnalla. Mutta teatterin on vapau-
duttava siitä ilotytön asemasta, johon se on jou-
tunut. On tarjottava taidetta, on astuttava tasa-
rintaa oman ajan taiteen, yleensä oman ajan
ajatustavan kanssa. Vielä enemmän: teatterin
on tultava tulevaisuuden runo-tuotannon koh-
teeksi.

Oppositioni nykyistä teatteria vastaan ja teo-
retisoiva uuden teatterin etsintä synnyttivät Vi-
rossa uuden teatterin, „Hommiikteaterin”. V.
1920 syksyllä muutamat yksityiset nuoret näy-
telmätaiteen harjoittajat muodostivat seurueen,
joka 13. III. 21. Draamateatterin huoneistossa
asetti näyttämölle Alfred Brustin draaman „Iga-
vene inimene” (Der ewige Mensch).

„Aamuteatterin” nimeenkin vaikutti kaksi seik-
kaa: ensinnä pyrkimys uuteen, raikkaaseen, toi-
seksi, poiketen tavallisista teattereista — oli esit-
tämisaikoiksi määrätty sunnuntaiaamut. Ja täten
oli siirretty teatteri ajanvietteen asemasta py-
hyteen.

Ihmisiä olivat alkajat. Ohjelmatkin olivat
anonyymisiä. Periaatteellisista syistä henkilöt
eivät tahtoneet esiintyä omilla nimillään, pitäen
kollektiivista saavutusta näyttelijöiden henki-
lyyttä tärkeämpänä.

Näyttämöllepano oli ekspressionistinen: pu-
vut, dekoratsioonit, elehtiminen ja äänenkäyttö
uudenlaatuista.

Suurenmoisena erottautui Corolatus-Kristus-
tyyppi. Tosin hiukan heikko ääneltään, mutta
voimakas päätöksessään. Lisäksi Wochtlerin
groteski haahmo ja synkeän-kolkko Taneosa,
heikkomiellinen tyttö.

Vain lausunta ei ollut hyvä — Tallinnan va-
kinaistenkin teatterien yleisvika.

Parhaan vaikutuksen teki kuoro, hyvin oh-
jattu, sointupuhdas. — Yleensä katse saattoi
iloita näistä kuvista. „Haahmot liikkuvat kuin
olisivat astuneet esiin Holbeinin maalauksista”,
lausui niistä myöhemmässä kirjoituksessaan ru-
noilijatar Marie Under (Tarapita 5, 1922).

Teatteriärvostelijat ilmaisivat hyväksymisensä,

ja hiljaiseen kääntyivät „asianharrastajat” moittien teatterien johtokuntia vastaan. Nähtiin että hallituksen ja rahamiesten avustusta vaillakin voi toisinaan tehdä enemmän kuin niiden avulla.

Myöhäisen alkamisen ja huoneiston ahtauden takia teatteri saattoi antaa vain yhden toisintesityksen.

Seuraavana talvena esiinnyttiin jälleen vain yhdellä ainoalla kappaleella — taaskin pääasiassa huoneiston ahtauden vuoksi. Sillä kertaa esitettiin Ernst Tollerin vallankumousnäytelmä „Mass-inimene”.

Kappale vaati voimia, paatosta, suurta kansanjoukkoa.

Ne saavutettiin. Kaksi pääosaa — Nainen ja Nimetön — olivat aitoja. Nimettömältä tosin puuttui voimaa äänen sairauden vuoksi, mutta sitä enemmän voimaa oli hänen eleissään.

Kuoro oli hyvä. Parempia joukkokohtauksia kuin tässä näytelmässä Tallinnassa ei ole nähty. Loistokohtia olivat III näytös — kokous, V näytös — taistelun traagillinen päätös. Näiden rinnalla kohoavat VI näytös — henkien kohtaus ja koko viimeinen näytös, joka päättyy naisvankien epilogohtaukseen.

Taaskin oli arvostelijain tunnustettava suuri

voitto. Erityistä huomiota osoittivat V. Mettus „Päevalehdessa” ja Marie Under „Tarapitassa”, jotka tähdensivät ohjaajan suurta kykyä, mielikuvitusta ja älyä sekä vaikuttavina tekijöinä epäsuotuisia taloudellisia oloja.

Kuinka „Hommiikteater” eroaa muista teattereista?

Sisäisessä suhteessa „Hommiikteater” on astunut ihmisen palvojaksi. Jo ohjelmisto osoittaa sen (tänä vuonna tulee lisäksi Hasencleverin „Inimesed” (Die Menschen).

Ihmistä ja tämän onnellisuutta palvoen se ei kiellä ihmisten ja kansanluokkien taistelua vapautumisen ja paremman elämänjärjestyksen puolesta.

Teknillisessä suhteessa se tahtoo käyttää hyväkseen kansanjoukkoja näyttämöllä, millä tähän asti onkin ollut verraton vaikutus. Erityisesti joukkonäytelmiin nähden on sitä jyrkkä raja toisista tšekäläisistä teattereista eroittamassa.

Ja pääasia: se on taiteenetsijöiden teatteri. Se on alati uusi työteatteri, missä harjoituksissa yhä löydetään jotakin kaavoista vapauttavaa. Ja uusi se on myös etsivälle yleisölle muiden teatterien keskellä.

ORMI ARP

KANSALLISTEATTERIN JUHLANÄYTELMÄT

Jollei Maila Talvion näytelmän „Viimeisen laivan” valitseminen kansallisen teatterin 50-vuotisjuhlan huipuksi jo sinänsä olisi sen sisäisen romahduksen räikeää havainto-opetusta, jonka jo tätä ennen olemme väittäneet uhkaavan kuolleen seisovaa teatteripyramidiämme, — varsinkin tämän huippua — ei olisi asiallista määritellä sen erikoisemmin tämän kappaleen heikkoutta kuin muitakaan meillä liian-monia sovinnais-avuttomia kyhäyksiä. Mutta koska „Viimeisen laivan” juhlaleimansa lisäksi piti olla mestariteos, joka „menee Eurooppaan”, olkoon paikallaan kappaleen lyhyt määritelmä, vaikkapa aivan eurooppalaisin mittapuun — kunnioittavasti.

Kun rappionaturalismiin sekoitetaan „sieluksi” Brentanon, molempain Arnimien ja senkaltaisten romantiikan hermoheikkous, syntyy „Viimeinen laiva” s.o. kolme näytöstä, joista ensimmäinen on ekspositiota, toinen yhä ekspositiota + pieni yritys panna henkilöt elämään, kolmas näytös yhä edelleen ekspositiota + revolveri-ihme, loppu. Siis koko kappale tilanneselvitystä, sukukertomusta lukemattomine episodeineen,

pitkänpitkine kuvauksineen menneistä suhteista ja hauraine haaveiluineen, joihin kappale juuri ja juuri riitti. Ja jos joskus tuosta kaikkien ärhentelystä kaikkia vastaan alkoi hämmöittää laajempi ristiriita, pidettiin nopsasti huolta siitä, että triviaalinen hentomielisyys hämähöitti jälleen kaiken sellaisten kaipuu-romanttisten *sanojen* toistelemissä kuin ovat sovitus, elämä y.m. ylenyleiset ylimalkaisuudet. Totuudet lausuttiin peittyäkseen viittailujen hämähöityteen. Aatteellinen paatos kompastui vanhan-vanhojen sovinnaisuuksien komiikkaan. Laiva kulki — peräsin puuttui.

Minkälaiseksi siis oli muuttunut myöhäsyn-tyinen romantiikka aviossa naturalismin kanssa? Lyhyesti: Sen ennenmuinoisen romantiikan „suurin ja avuttomin” kärsimys, sen valojen ja varjojen jyrkkä vaihtelu on tässä tavallista avuttomuutta elottomien varjojen keskellä. Kappaleen hämähöisyys oli menneen ajan painostavaa hämähöyryä, ei tulevan.

Entä, mikä on tässä naturalismia? Sen tuskallinen detaljirunsaus ja perinnöllisyysopin opettavainen vaikutus.

Kielellinen tyyli: Se Kihlasormus-kertomuksen tyyli, jossa hermostunut kiihko loi sanonnan kiinnisaamattoman, sävyt hukuttavan liukumisen, se on „Viimeisessä laivassa” paljastanut täyden heikkoutensa ja tosiasian, että kiihko ei ole intohimoa, kaikkein vähimmin dramaattista.

Mutta johtopäätökset tällaisen kappaleen juhlanäytelmäksi valitsemisesta? Pyrkimättä laajoihin vetoihin huomautettakoon vain: Tapa, jolla valinta suoritettiin, muistuttaa pahasti klikkipolitiikkaa. Sen sijaan että tarpeeksi ajoissa olisi annettu maan kaikille kirjailijoille kilpailutilaisuus, käännytään noin vain kirjailijan puoleen, joka itse tunnustaa (U. S. 21. X. 22.) varsinaisen kaunokirjallisen alansa toiseksi kuin draaman. Sen sijaan, että olisi julkisella, kaikkien kirjailijojen rehdillä kilpailulla elävöitetty maan draamatuotantoa, ryhtyy teatteri kohteliaisuuskeskusteluihin, joiden kritiikittömillä fraaseilla se osoittaa perin vähän kunnioitettavansa kirjailijaa, jolla kuitenkin kerran, esim. „Pimeänpirtin hävityksessä”, on ollut todellista sanottavaa kansalle. Viimeinkin on tultu siihen, mihin aina tullaan, kun *nimet* ovat enemmän kuin runous sinänsä, totunnaisuus kunnioitettavampaa kuin pyrkimys runotuotannon nousuun.

Ympäri maaseutua tuli teatterinjohtajia näyttelijöineen pääkaupunkiin juhlimaan ja — oppimaan. Näkivät rappion ja tunsivat hautajais-tunnelman. Opetus sekini! Nyt lie maaseudulla ainakin se selviönä, että Kansallisen esimerkkiä ja toimintatapaa seuraamalla tullaan — silloin tällöin — skandaaliin, luultavasti vain suomalaiseseen eikä eurooppalaiseen.

*

Huugo Jalkasen „Nuori Marius” ei tehnyt skandaalia, päinvastoin se edellisenä iltana juhlitun, tunnetun ja tunnustetun Rappion kanta-päillä teki hiljaisia — liiankin hiljaisia — ko-keita kohti uudenaikaisempaa näytelmää. Nuoren Mariuksen ääni ei ollut niin kantava eikä niin intohimoinen, että se olisi kyennyt kaiku-maan rappio-markkinamelun *vastahuutona*. Mutta Huugo Jalkanen *pyrkii* näytelmällään pois totunnaisesta. Ja *pyrkimyskin* on keskellä rihkamaa harvinainen tapaus. Kappaleen runo-mitallinen kokeilu tuntuu merkittävimältä. Siis siitä sananen:

Aleksandriineista muokatulla mitallaan näyttää kirjailija tähtäävän vanhassa kirjakieles-sämme ylenyleisten ja yhä esiintyvien lyhennys-muotojen täydelliseen poistamiseen. Että kirjailija on todellakin päässyt niistä irti, on var-

masti onneksi runokielemme kehitykselle, joskin sen dogmaattisessa toteuttamisessa jää huomioonottamatta, että partikkelimme ovat *luonnollisen* kehityksen tietä syntyneitä typistyneitä ja lyhentyneitä muotoja ja siis monesti runokie-lenkin lyhennysmuodoiksi väkivallatta soveliaita. Kuitenkin: Jalkasen ote merkitsee monien lyhen-nyskömpelyyksien välttämistä. Erinomaista tämän lisäksi on näytelmän kielessä sen poljennol-linen vapaus, joka päästää näyttelijän lähelle konkreettisen jokapäiväiskielen luontevaa epä-säännöllisyyttä. Siis: Jalkasen kielellinen uudis-tuspyrkimys on päässyt myös tuloksiin.

Mutta puhtaasti dramaattiselta kannalta tämä kieli on vasta hämärä lupaus. Toistaiseksi jää sen ilmaisukyky eepillisyyden asteelle: Näytelmän säkeet puhuvat ikäänkuin venytellen sitä, mikä olisi iskettävä salamana tai tiiviinä tosi-asiana. Repliikki on kuin hiotusti valmistettu puhe, mutta ei synnytetty poleemisessa taisteluhetkessä. Se on sävyltään selittävä, ei tunteen painosta aseena ja lyöntinä purkautuva. Yleensä siis ei-dramaattista. Tosin: Eräät nousut, varsinkin vanhan Mariuksen repliikeissä, huohottavat suoraan taistelun palkeista purkautuen. Tämän vuoksi on runo draamakielenäkin lupaus, joskin epävarma.

Kappale, jossa näyttelijän täytyy olla runoi-lija, ei ole runoutta. „Nuori Marius” on siinä määrässä runoutta, että näyttelijä saa pysyä kokonaisesti itsenään. Teuvo Puro, Urho Somersalmi ja Jussi Snellman olivat kunnioitettavassa määrässä intensiivisiä runon tulkitsijoita, kukin „rollissaan”. Että heidän totisesti luodut henkilönsä eivät yhtyneet selkeäksi *kokonaistaisteluksi*, ei ole sinänsä näyttelijöiden syytä. Tämä on nähtävästi johtunut siitä meillä tavallisesta harjoitustavasta, että ei lähdetä näytelmän kokonaistajuamisesta, sen ydinkohdasta, vaan „rol-lista”. Kun näytelmän yhteinen runotajuaminen jätetään *puolitiehen*, joutuu näyttelijä pakostakin vain „puhaltamaan omaan hiileensä”, taistelemaan erillään näytelmän keskustulesta. Näytelmän joustavat myötä- ja vastasuhteet jäävät syntymättä. Seurauksena on: henkilöitten irrallaan eläminen ja — jos näyttelijät väsähtyvät vailla *yhteistaistelun* kiihoittavaa sähköä — latteus. Mainitut näyttelijät eivät hervonneet, vaikka kaiken lisäksi useimmat sivuhenkilöt oli saatettu vaeltamaan vähänpuhuvassa latteuden maailmassa. Mutta loppujen lopuksi lisättäköön: edellä kuvattu näytelmän epädramaattinen „tasaisuus” vaikeutti myös osaltaan yhteistaistelun kiinteyttä.

L. H—la

ANNA LENA ELGSTRÖMIN RUNOUS

Anna Lenah Elgströmin kirjoissa tapaamme usein erään naishaahmon, joka on kuulas ja häikäisevän kirkas kuin valokeijukainen syysöisessä metsässä. Tämä valo-olento palautuu niin usein näissä erinomaisissa novelleissa, että hänen sielunsa mielessämme vähitellen sulautuu tekijänsä sieluun, hänen päätöksensä tekijänsä päätökseen.

Hän on Anna Lenah Elgströmin runotar. Hän on vakava ja ankara kuin ikuisuuden omatunto, hiljainen hurjuus suojaa häntä kuin maagillinen panssari. Hänen hoikka vartalonsa harhailee kuin yksinäinen palava kynttilä maailman kavalien ja julmien lasten parissa, näiden kosketus ei pääse häntä saastuttamaan eikä heidän vihansa häntä sammuttamaan. Hänen hopeanvaloiset kasvonsa loistavat omaa kalpeuttaan, hänen liian suurten silmiensä arvoituksellisesti kaukoloistainen katse tuiottaa taukoamatta syvään avaruuteen.

Vain harvoin hänen sielunsa irtautuu kurjuusnäkyjen lumosta, ja silloin hänen yksinäinen lapsenäänensä aaltoilee kristallinkirkkaana ylistyslauluna hänen huultensa lomitse. Äärettömyys, oi ikuisuus! hän silloin laulaa. Oi ikuisen oikeudenmukaisuus! hän riemuitsee, liidellen avaruuksissa yhä korkeammalle, kantaen kuulijan mukanaan, niinkuin enkeli kantaa sielua.

Lady Moira — novellissa *Stjärnan vars namn är Malört*. Pieni väkivallan säikäyttämä linnanaito, joka rakastaa isänsä vangittua, kidutettua vihollista ja joka antaa verensä vapauttaakseen, sovittaakseen, maksaakseen takaisin maailman suuren velan hänen rakastetulleen, tehdäkseen olemattomaksi edes hiukan paljosta vääryydestä.

„Pikku Louis” — novellissa *Lille Louis*. Urhoollinen ja ylpeä aatelistyttö, joka pelastaakseen veljensä, suvun viimeisen jäsenen, vallankumouksellisten vankeudesta uhraa oman kunniansa, kalleimman mitä hän omisti ja vaikeimman uhrottavan. Joka ei antanut heikkouden, pelkuruuden voittaa mieltänsä edes silloin, kun hän havaitsi kalliin uhrinsa olleen turhan, kun voitto tai tappio enää oli aivan yhtä tarkotuksetonta. Jonka giljotiinin katkaisemassa päässä huulet vielä hymyilivät itkevän valoisaa hymyään. Tämä hymy yksin jäi voitonmerkkinä liian suuren kärsimyksen jälkeen. „Niinkuin voitto aina yksin jää pysyväiseksi kaiken maksamansa kärsimyksen unohtuneena painuessa olemattomiin! Kuin olisi kaikki tämä kärsimys olemassa vain voiton takia — kuin olisivat ihmisetkin olemassa vain

sen takia — voiton elämän yli — voiton kuoleman yli — voiton sokeasti ulos pimeyteen”.

Pieni signorina Clarice — novellissa *Det sjungande barnet*. Luostarinkasvatti, kirkas pyhimys jo täällä maan päällä, arka ja koskematon lapsi, jonka suuri sotaurho Morosini ottaa ja vie kurtisaanin pukuun puettuna mukanaan Venezian karnevaaliin. Mutta mitä pitemmälle juhlahälinään Morosini taluttaa tytön, sitä pyhemmäksi hänen koskemattomuutensa käy hänelle. Lopuksi hän vain tahtoo pelastaa tämän hennon olennon puhtauden ja kirkkauden, tahtoo pelastaa hänet omalta raivoltaan. Siksi hän hellällä kädenkosketuksella työntää hänet kanaalin kuunpaisteiseen veteen, jotta hänen kirkkaasti loistava sielunsa taas ikuisiksi ajoiksi saisi kuulua avaruuksille, joista se oli eksynyt.

Anna Lenah Elgström kirjoittaa melkein vain naisista, ja hänen naisensa ovat sankarittaria. Hänen esikoisteoksensa (*Gäster och främlingar*) ihmeellisestä päähenkilöstä, pelastusarmeijan ensain Kristina Erbrechtistä, alkaen aina *Mödrar*-novellien kärsiviin ja sankarillisiin sota-ajan äiteihin saakka.

Anna Lenah Elgströmin naiset tuntevat voimakkaan ja jalon hengen ääretöntä edesvastuuta ajan valtaviin virtausten, ihmiskunnan suurten kärsimysten edessä. Heidän rakkautensa on syvää, vertavuotavaa myötätuntoa. He kärsivät hymy huulilla, he uhrautuvat silmät loistaen, niinkuin tähti loistaa — „suuren rakkautensa takia — palavan armahduksen takia toisten yli, sillä armahdustahan rakkaus on tämän pimeän tähden asukkaille — äitien rakkaus samaten kuin Kristuksen, vaimojen niinkuin sankarien”.

Anna Lenah Elgström on heroismin runoilija.
R. H—m

TOINEN NÄYTÖS MOLIÈREN „SIEVISTELEVIIN HUPSUIHIN“

Kirjoittanut *Gorgibus*, *Gorgibus rehellisen jälkeläinen*
7:nnessä polvessa.

Tapahtuu Suomen metropolissa nykypäivien korkea-kirjallisissa piireissä.

I KOHTAUS:

Madelon, *Gorgibus*ksen tytär, *Cathos*, *Gorgibus*ksen veljentytär ja itse *Gorgibus*.

Gorgibus tummanpunaisena suuttumuksesta: Jukoliste! En enää tenäänne kärsi. Naikaa! Nuoret kirjailijat Ranka ja Roissinen ovat —

ihme kyllä — rakastuneet, vieläpä teihin. Nainkaa, sanon minä!

Madelon: Barbaareita! En koskaan!

Cathos: Maalaisrähjiä! En koskaan!

Gorgibus: Mitäh? Kirjailijoita! Terveitä tulevaisuuden miehiä. Valuutta aivoissa ja kynässä. Kurssi nousee. Häh? Mitä vielä? Tehän olette runollisia kuin orvokit ja haikarat. Eikö kelpaa tulla „runottareksi”?

Madelon: Ranka ja Roissinen! Ha-haa. Onpas sekin runollista! Melkein kuin kiroilisi. *Fi donc!* Isä parka, et ymmärrä runoudesta mitään.

Cathos: Katsokaas, setä hyvä. Runoilijalla pitää olla ensiksikin nimi, jossa on paljon, paljon soinnillisia konsonantteja, niin — — aurinkoisia kerakkeita. Ja vokaalit! Ah — — immytelmaa, hiipivää, vaikenevaa, hämää, neitseellistä yötä. Yksi ässä saa olla: vienosti suhahtava kuin humu suhisevan hongan ja havun —

Madelon: Ja samankaltaista on *jalo* runous. Meidän maamme *korkein* runous. Sekapäinen intohimo — huuh — se on Rangan ja Roissisen remua. Intohimo — jaa, tuota — sitä pitää olla, mutta ei sitä saa tuntea eikä sitä saa näkyä. Aavistaa, aavistaa, uskoa, että sitä on ollut — — joskus — — sielussa — — syvällä — —

Cathos: Niin, niin, setä. Sen — intohimon — tulee kohota — kuinka sanoisin — höyrynä, mutta käryämättä, niin musikaalisena tuoksuna — —

Madelon: — — — Kun kaihojen siivet lyö — —

Cathos: — — kohota, puristua Neitsyt-Maria-tunnelmaksi ylös ja sitten — — sitten väräjäidä ja nukkua, hukkaa, nukkua — —.

Madelon: Ja kärsimys, rumuus. Se on peitetävä. Runoilija on se, joka ei kärsi *kenenkään muun vuoksi* kuin oman ihanan itsensä vuoksi.

Cathos: Tosin lemmensuruja — — niitä pitää olla, mutta vain, ainoastaan kaihomielisistä, vienoja.

Madelon: Nämä Rangat ja Roissiset! Nehän taistelevat ja rähisevät nyrkki pystyssä, kömpelösti kuin sällit ja lentojätkät. Meidän oikeat, hienot kirjailijamme eivät alennu koskaan taistelemaan. He *kuvaavat* maiseman ja oman *harmoonisen* sielunsa, jossa *ei saa* kuohua, ei nousta, ei laskea. Maisema on kuvattava näin: Tässä on orvokkeja, veden kalvo on tyyni, metsä seisoo, joki juoksee, kaisla huojuu, nuujuu — — minä, ihminen, olen haaveellisella tuulella. Näin pitää sanoa — — ja lukijan tulee uskoa, uskoa — —

Cathos: Ja kartanoiden kattojen kaarevuutta ja näiden alla vanhaa, hyvää henkevyyttä ja opetusta manttaalimiehille.

Gorgibus: Piru vieköön! Minä en ymmärrä haikailujanne ja maikailujanne. Enkä sitä Neitsyt Mariaa. Minä olen Lutheeruksen uskoa. (Astuu kiivaasti näyttämöllä pari kertaa edestakaisin. Töytää ovelle ja törmää kriitikkoa vastaan, joka nimimerkinään käyttää *Mascarilleä*.)

II KOHTAUS:

Madelon, Cathos ja Mascarille.

Mascarille tervehdittyään naisia siroin, määrämittäisin kumarruksin, istuutuu nojatuoliin, nostaa 5 cm. housunlahkeita, hymyilee.

Madelon: Herra kirjailija, suonette anteeksi, isäni — — —

Mascarille: Hymyily, neiti, minun hymyilyni on minun anteeksisuontini. Kuinka voisi maallikolla olla sulavuutta ja rytmiä, kun ei sitä ole meidän koko nuorella kirjailijapolvellamme. Oi muotokulttuuri!

Cathos: Oi, kulttuuri, oppineisuus, kauneus!

Madelon: Ranka, Roissinen, rumuus — — rrrr.

Mascarille: Rakas neiti, minua hämmästyttää: Tremulantteja? Geminaatta-spirantteja, gutturaalista rivoutta — Teidän huulillanne. Saanen hämmästyä.

Madelon: Se oli inhoa, inhoa, kauhua — —

Mascarille: Ahaa, sitä — — Mutta emme voi inhota — — oh, liian animaalista, veristä, kaaosta — — Me toteamme: He eivät tunne — nämä kynäilijät — Jänneksen runomitäoppia. Mistä saisivat ne rytmiä. Koron ja laajuuden suhde! Portamentti, volubilateetti! ? Näistäkään ei heillä ole tietoa. Mitä he ovat. — Vain affektabiliteetti! Onko heillä pauseja? Noita hiljaisia väreilyn hetkiä, jolloin syntyy kaikki suuri, jolloin on kaikki syksyn tähdet syntyneet — ah — elegia, syys — — iäisyys, — — i-äi-syys — —

Cathos: Ah — — saako olla kahvia?

Mascarille: Kiitos, sangen mieluista.

(Cathos poistuu).

Madelon kainosti punehtuen: Paussi — — väreilevä paussi — —

Mascarille tarttuen Madelonin käteen: Jolloin me kaukaa Suomen saloilta saakka aavistamme pyhän mullan tuoksut, jolloin lemmen sinikellot soittavat halki yön — — ja sykkii syön ja suutelo — —

Madelon: Oooh — — syön, syön — —

(Esirippu kiireesti alas!)

SALLINEN

Sallinen on nimi, joka heti alunperin herätti myrskyn — paheksumisen ja hyväksymisen. Hajotti ja yhdisti. Hänestä väiteltiin kiihkeästi taiteenharrastajain kesken, taiteilijapiireissä ja julkisesti lehtien palstoilla. Todistus siitä, että jotain käänteentekevää oli tapahtumassa.

Hänen teoksiensa kimppuun hyökättiin raastasti ja törkeästi, vieläpä häntä parjattiin henkilökohtaisesti: hurjistuneeksi, sivistymättömäksi räätäliksi, joka oli julkeasti uskaltanut häväistä taidetta, asettamalla näytteille tökerryksiä, joiden piti olla taidetta. (Eräskin, vielä nykyisin hyvin suosittu väriaistiton, pinnallisista pinnallisin muotokuvaaja sanoi tuonnoin: Sallisen ei tarvitse silti osata maalata, vaikka hän osaa tehdä housut.) Eikä ihme.

Nykyiset ammattiarvostelijatkin taidetta arvostellessaan koskevat persoonaan. Melkein säännöllisesti sanotaan, monesti hyvin typerällä tavalla, jonkun taiteilijan entisistä edesottamisista: Se ja se on yritellyt sitä ja sitä —.

Ja jos joku maalari on kirjoittanut kirjan, puhutaan *siitä* enemmän kuin hänen näytteillä olevista maalauksistaan. Kuuluuko tämä asiaan? Puhuttakoon esillä olevista töistä. Puhukoot työt. Sivuutettakoon persoona ja asiaankuulumattomat hommat.

Salliselle esim. on ollut tarpeellista osata tuokin räätälin ammatti, jota hän on monesti tarvinnut henkensä pitimiksi. Koska ei meillä *taide* elätä, vaan *humpuuki*.

Siitä huolimatta, että Sallinen nyt jo on saanut laajan tunnustuksen sekä koti- että ulkomailla, kuuluu erinäisissä piireissä vieläkin ääniä: „Sallinen ei ole mitään, hän on nostettu yksityistä tietä. Arvostelijat palkattu j.m.s.” Tuollaista kuullessa riittää *nyt* jo: hyi! (— helvetti!) Sillä nyt on jo yleisessä tietoisuudessa totuus: Sallinen on taiteilija, joka ei imartele ketään, vaan maalaa niinkuin tuntee ja älyää. Mutta tämä ei muuta sitä tosiasiaa, että kerran tahrattiin totista pyrkimystä loalla.

Sallisella on kaikki oikean taiteilijan tunnusmerkilliset luonnepiirteet: kiihkeä totuuden ja

kauneuden etsintä, herkkä vaikutteiden vastaanottavaisuus, innostus, hurmio ja rakkaus kuvattavaansa kohtaan. — Nuo avut ovat vieneet Sallisen voittoon... Totuuden etsijä on Sallinen ennen kaikkea. Mutta totuus taiteessa ei suinkaan merkitse yhdenmukaisuutta esineen ja sen varjon välillä eikä jonkun henkilön peilikuvan ja itse henkilön välillä. Totuus taiteessa on ilmiön yhtyys oman itsensä kanssa: muoto, joka ilmaisee sisäistä olemusta, tapa ilmaista maalauksellisin keinoin henkeä, joka asuu olioissa ja esineissä, ilmaisukeinojen herkkyyks ja runsaus — miten toteutuvat nämä Sallisen taitessa? Rakenteellisena mahtavuutena, valöörien hienoutena, värien herkkänä kuulakkuutena. Etenkin Sallisen maisemissa helkkyy hänen värikielensä monesti ylitsevuotavan ihanana. Ne ovat maalauksia, joissa maalauksen perusolemus on esitetty, joilla taiteilija vetoo katselijan tunteeseen ja herättää hänessä välittömästi sen tunnepaineen, jonka pakottamana maalaus on syntynyt, jonka avulla sitä yksin voidaan ymmärtää.

„Taide alkaa siitä mihin jäljittely loppuu.” Ei laajuus ole nykyaikaisen taiteen todellinen määrä, vaan syvyys, jonka tunne on kokonainen ja vaikutus välitön. Niillä, jotka eivät tuota käsitä, ei ole kylliksi mielikuvitusta tunteakseen kuoren läpi, nähdäkseen todellisen kauneuden ihanat alat. Poroporvarillisuus on se puoli ihmisen luontoa, jota mielikuvitus ei kirkasta — vaikka mielikuvitus on luonut maailman, ei maailma sittenkään kykene sitä käsittämään. Tuntuu kuin ihmiset *katselisivat* liiaksi luontoa, eivätkä *eläisi* sen yhteydessä. („Me tiedämme, ettemme näe silmillä, emmekä kuule korvilla. Ne ovat vain johtokanavia, jotka täysin tai puutteellisesti välittävät aistimuksia. Aivoissahan puut viherjövät ja kedot kukkivat, pihka tuoksuu ja linnut laulavat.”)

Kaikki eivät ole kyllin nöyriä luonnon edessä, jotta se sanoisi heille koko totuuden. He katselevat sitä vain pinnallisesti tahi vain tottumuksesta, olettavat kaiken olevan juuri heidän käsityksensä mukaista.

UUNO ESKOLA

OPIUMISYÖJÄN 100 VUOTTA

Me elämme ja kuolemme — kaikilla sama juttu. Mutta muuten on kaikki kaikille eri juttua: toisen elämän kulkiessa matemaattisen suoraa viivaa kulkee toisen arabialaisen mahatansijattaren perversissä kiemuroissa. Ja syyt ja seuraukset! *Thomas de Quincey*tä vaivasi nuoruudessa reumatismi — opiumia sen lievikkeeksi, lievitys himoksi, taistelu himoa vastaan ja voitto — syntyi kirja, joka vaivatta ja kulumatta tänä vuonna sivuuttaa ensimmäisen sataluvun eliniässään.

Confessions of an English opium-eater on sairaloisesta aiheestaan huolimatta englantilaisen klassillisen kirjallisuuden eetillisesti puhtain tuote — intohimon vääristämän ihmisen suoristustulos, suuren liekin puhdas tuhka. Syvemmälle kuin De Quincey tuskin kukaan lie vajonnut elämän henkiseen ja ruumiilliseen pohjaraapaan, voimakkaampana tuskin kukaan lie nousut sen kauhuista. Karaistu ihminen kirjoittaa nöyränä kirjan kovasta elämästä.

Lauseiden perspektiivi-kuulakkuus (miltei kreikkalainen; De Quinceyillä on paljon rakastamiltaan vanhuksilta), englantilainen kirkas järki ja iki-ihmisen lämmin sydän muodostavat jalon soinnun, ei soitinsoinnun, vaan elävästi inhimillisen äänen, viisaan ajattelevan tuntevan ihmisen äänen, joka tasaisesti kulkee melkein näkyvissä hillityissä plastillisissa nousuissa ja laskuissa, mutta joka myös voi katkonaisesti väristä pistävästä tuskasta, kun puhe kääntyy Ann-parkaan.

Ann-parka Ann-raiska, suurkaupungin sokkeloista tullut pieni katutyttö, eksyneen ihmisruumiin aulis auttaja, sen sielun hetkennostattaja, suloa ja hellyyttä. Tulit ja menit, pelastit eksyneen ja eksyit itse, katosit näkymättömiin. Pieni köyhä katutyttö, ehkä viimein saastan tappama, likaan hukunut hylkiö — pieni kaunis nainen, sydänkohta herkässä vanhassa kirjassa, pistävä tuska.

Mukava muuten todeta että tämäkin klassillinen mestariteos on muodoltaan jokseenkin epämääräinen, kuten kaikki samansukuiset, alkaen

Goethen Faustista. Minä-biografiaa filosoofisia ajatelmia kemiaa ja fysiologiaa ja — statistiikkaa vapaassa järjestyksessä. Nykyhetkellä syntyneenä sellainen annos kirjallisuussantarmien mielestä on sekavaa sotkua — 100:n vuoden etäisyydeltä katsottuna omaperäinen nerontuote. Etanalogiikkaa.

Reumatismi, 8,000 pisaraa punaisenruskeata liuosta päivässä ja tuo kirja, ne eivät ainoastaan ole mitä ne sinänsä ovat: klassillinen teos ja sen alkujuuret. Suuret yksilöt ovat ihmiskunnan aavistuksellisia edelläkävijöitä, raivaten auki ne tiet joita pitkin sitten „jatko seuraa”, sopivan välimatkan päässä kömpien. Hairahdukset intohimot kauhut kaikkien läpäistävä, miljoonien yksilöiden, koko yhteiskunnan. Mutta voitto — kuinka monen vuosisadan jälkeen se tulee meille? *E. Di—s*

★

VARIS

*Lyijynharmaa sadesää.
Alta kulmainsa katsoo korpi.
Vaiti vaarat ja ilman tuulet.
Vain tyhjiys yllä ja alla,
tyhjiys, vihlova tyhjiys —*

*Varis laahaten lentää
kuin lyijyisin siivin
ja vääntää kaulaa.
Ladon harjalle laskee
ja kurkkii vaanien vaaraa.
— Ole rauhassa, raukka,
on tyhjiyttä yllä ja alla,
sitä surmakin pelkää. —*

*Lyijynharmaa sadesää.
Varis yksin katolla istuu
ja torkkuu, ei surmaa nää.
On tyhjiys, vihlova tyhjiys. —*

KAARLO LUUKKONEN

STUDIER I KINESISK LYRIK

II

Frånsett umgängesspråkets talrika dialekter bildar skriften något alldeles särskilt för sig. Medan det förra är till de obildades bruk är det senare blott de verkligt bildades egendom.

Ku Hung Ming indelar skriftspråket i vad han kallar kinesiska i vardagsdräkt, ämbetskinesiska i uniform och kinesiska i full hovdräkt, som omfattar inemot 40,000 olika tecken.

Ursprungligen en ren bild- och symbolskrift lik de egyptiska hieroglyferna, har den, trots stora förändringar och förenklingar, i flera stycken bibehållits så väl, att man ännu tydligt kan spåra en del teckens verkliga förebilder.

Det lilla förråd av enkla tecken man i begynnelsen hopbragt, räckte emellertid ej långt, varför man begynte förena dem i grupper, varigenom ofta synnerligen komplicerade grafiska bilder uppstodo. Man fick en rebusskrift, vars mening framträdde först efter tydningen av de enskilda enkla tecknen. Så fick man genom att sammanställa ideogrammen för sol och måne ett sammansatt tecken med betydelsen „ljus”, „klarhet”; två hundar betecknade „skälja”, tecknen för kvinna och kvast „husfru”, två kvinnor „gräl”, tre kvinnor „äktenskapsbrott”, „intrig” o.s.v. — allt talande sitt tydliga språk om klara hjärnor med sund logik, som uteslöt varken humor eller — som vi i det följande skola finna — uppriktig människokänsla.

Det kan kanske förefalla som en onödig avvikelse från ämnet att beröra språkets egendomligheter, men för att man ens i någon mån skall kunna blicka in i den kinesiska diktkonstens värld — och icke minst för att få en föreställning om de svårigheter man har att övervinna, när det gäller att göra den kinesiska lyriken fattbar för västerländska sinnen — är en liten överblick av språkets byggnad absolut nödvändig.

På grund av sin enkla beskaffenhet saknar det kinesiska språket mycket av den plasticitet

och uttrycksförmåga som tillkommer indoeuropeiska språk. Man vill t.o.m. göra gällande, att just detta vore orsaken till kinesens rationella tänkande och skenbara fantasilöshet. Därmed må förhålla sig hur som helst, för såväl kineserna som oss ter sig språket självt, i synnerhet det skrivna, som en enda stor dikt, rik på klokhet, fantasi och känsla.

Av redan anförda exempel ha vi funnit att det skrivna ordet så att säga blottar ordets själ och sålunda ersätter det, som möjligen brister i språkets åskådlighet och poesi. Hur litet säger ej exempelvis blotta ordet „älska” i jämbredd med det för detsamma nyttjade symboliska skrivtecknet — en sammanställning av tecknen för „kvinna” och „barn” — vilket ger ett synligt uttryck åt kärleken i dess sublimaste form — moderskärleken. Den kinesiska texten vädjar samtidigt såväl i ord som bild till vårt öga och öra och får därigenom en alldeles speciell estetisk charm. Det är ock ganska betecknande, att en kinesisk skald når dubbel berömmelse om han kan föra sin pensel med lika stor konstfärdighet som han strängar sin lyra.

Om än alla dessa språkets egendomligheter utövat det största inflytandet på diktens såväl yttre som inre form — främst dess oerhört enkla grammatikaliska byggnad och kanske i ännu högre grad dess monosyllabism, som på grund av stavelsernas tidigare omtalade ordvärde och ordton nästan alldeles utesluter obetonade sådana — så har å andra sidan rikedommen på lika lydande ord redan tidigt skapat rimmet.

Här nedan in extenso återgivna lilla dikt av Li-T'ai-pe åskådliggör kanske bäst det ovan sagda.

Efter kinesisk sed läses den uppifrån nedåt; 1) betecknar hög jämn ton, 2) låg, 3) stigande och 4) fallande ton. De återstående „yüeh” karakteriseras av h-et i slutet.

I	II
ch'uang ²	i ²
ts'ien ²	shi ⁴
ming ²	ti ⁴
yüeh	schang ⁴
kuang ¹	schuang ¹

III	IV
kiü ³	ti ¹
t'ou ²	t'ou ²
wang ⁴	syě ¹
ming ²	ku ⁴
yüeh	hiang ¹

Enligt Grube lyder den i ordagrann tysk översättning med bibehållande av rimmen:

Zu meiner Lagerstätte scheint licht der Mond
 herein
 Bedeckt mit fahlem Glanze wie kalter Reif den
 Rein
 Ich heb' das Haupt und blicke empor zum lichten
 Mond —
 Drauf lass' ich's wieder sinken und denk' der
 Heimat mein.

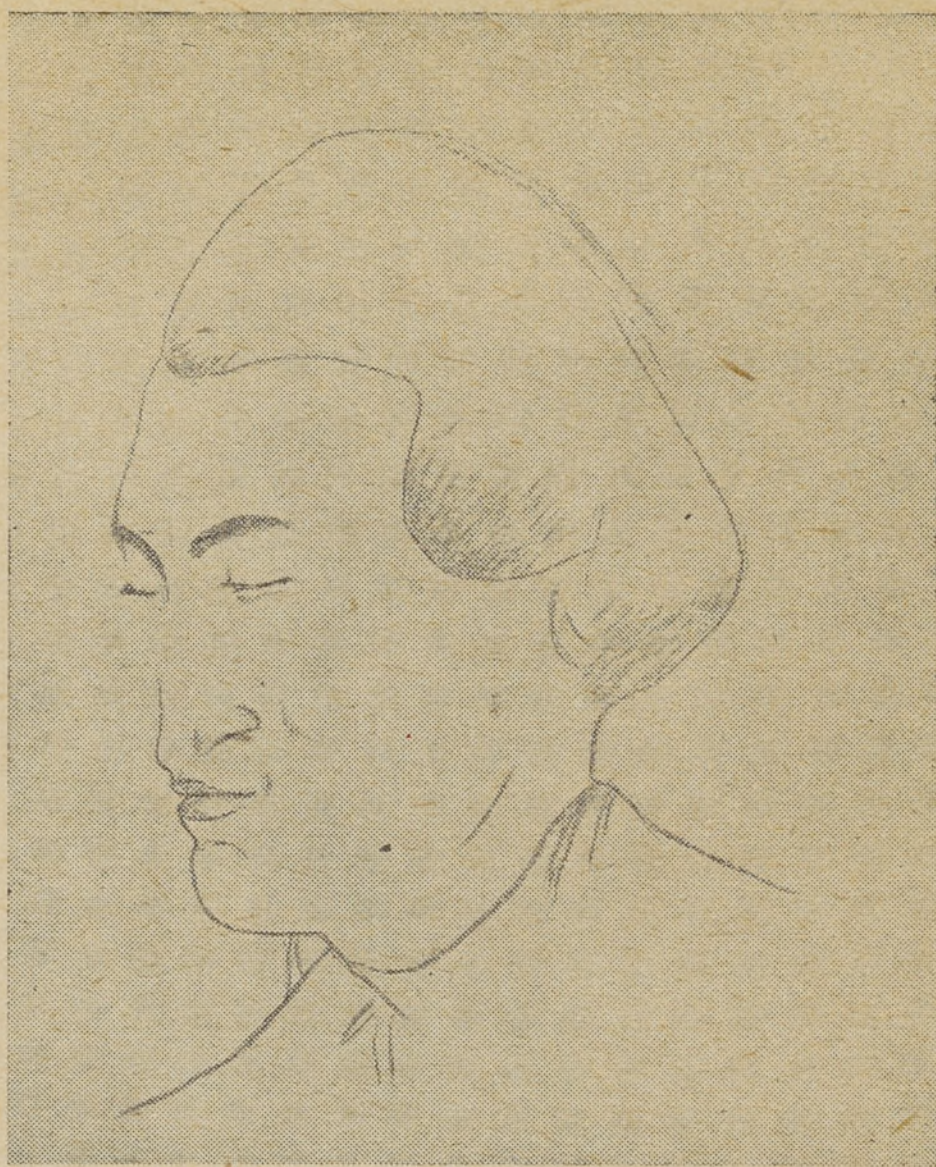
Denna lilla strof har iklätts många olika former, bl.a. av v. Hauser och Forke.

Hans Bethge ger i sin „Die chinesische Flöte“ den nyaste versionen:

In fremdem Lande lag ich. Weissen Glanz
 Malte der Mond vor meine Lagerstätte.
 Ich hob das Haupt — ich meinte erst es sei
 Der Reif der Frühe, was ich schimmern sah,
 Dann aber wusste ich: der Mond, der Mond...
 Und neigte das Gesicht zur Erde hin,
 Und meine Heimat winkte mir von fern.

Vågar man göra det vaga försöket att deklamera kinesisk vers på originalspråket stannar i sinnet, trots alla de misstag man begår, ett intryck av melodier, musik — ett obestämt något av spröda strängars klang.

B. P.

Ester Helenius: Ett blad ur kollektionen „Reges mundi“.

REGES MUNDI!

I en samling litografier, kallad Reges Mundi, har jag försökt att återge de drag, som bäst karakterisera den franska nationen.

Emedan det klassiska idealets stilrenhet allt sedan min tidigaste ungdom städse föresvävat mitt medvetande och hägrat för min fantasi, har jag önskat teckna de typer, som mest närma sig detta ideal.

Man ser ofta franska typer från Auvergne, vilka i hög grad likna de bilder vi äga av gamla romare och greker. Enligt vad jag hört liknar även deras språk mycket det latinska. För övrigt äro fransmännen i denna trakt en ras för sig, som uppstått genom blandning av kelter och romare.

I denna mekaniseringens och den andliga ofruktbarhetens gyllene tidsålder känner varje konstnär ett inre behov att bryta sig ut ur den omgivande atmosfären och skapa en ny, som innebär större andlig rörelsefrihet och större möjlighet till förnyelse. Och intet annat folk än det franska är i besittning av den jämvikt

och den känsla för måttfullhet, som äro nödvändiga egenskaper för all nydaning.

I den franska tidskriften „l'Epoque", vars mål förefaller att vara detsamma som „Ultras", läste jag nyligen följande:

„Vi önska i konsten se något av allt det som kriget lärt oss och vi vilja ha något annat än endast välskrivna dikter. Vetenskap och religion är vad vi vilja ha i konsten".

Att omstörta det gamla och fastslagna i kulturen bör vara en konstnärs främsta mål. Att

skapa nya värden för mänskligheten, att skapa nya omutliga lagar, som ingen ostraffad kan bryta emot, det är det som är vetenskap och religion i konsten.

Endast genom att i fransmännen se representanter för den hellenska folksjälens kunna vi närma oss dem och lära oss att förstå deras djupaste syftning, vilken skall leda till en återuppståndelse av det dyrbara arv de fått att förvalta och förkovra: det gamla klassiska skönhetsidealet.

ESTER HELENIUS

Red. har fått mottaga följande

BETRAKTELSE ÖVER SVENSKA TEATERN

I.

Det vilar en lukt av lik över vår svenska scen. Man stryper talanger och firar den dåliga konsten med blodiga krämarhänder. Penningen är vår scenkonsts värdemätare.

Svenska Teatern är som en illa medfaren spegel — man ser nästan ingenting i den. Personalen matas med ruttet kost och tvingas att levandegöra fars- och lustspelsmannekånger. Ledningen är ett trögt rinnande vatten. Det finns ingen människa, ingen enda med blod i ådrorna.

Ledningen är att likna vid en man som sitter på ett skrivbord och biter i julgransprydnader. Var är förnuftet? Nere i en trasig hattask ligger en tom flaska. Det är en andligen utsinad scenkonst i en meningslös repertoar. Må vi gå man ur huset och fördriva vår unga scenkonsts förledare! Det är en dikt att leda en teater. *Mannen som skall göra det bör vara konstnär, icke en kanslichef. Vad teater innebär har ledningen aldrig kommit till visshet om. Och ingen garanterar oss, att den någonsin kommer att lösa problemet.*

Att vilja vara dålig är ett brott. Svenska Teatern lever på ett brott.

Teaterns ledning ligger i fingrarna på icke-konstförståndiga personer, på pedanter och akademiker, som bringat med sig någonting torrt och andefattigt på scenen och som smulat sönder allt som kommit inom deras räckhåll.

Dumheten regerar i ett korthus, som ingen dristar sig att blåsa omkull.

Man har sänkt teatern i ett medeltida mörker. Och publiken sitter och stirrar tomt framför sig och vet icke att det finns en scenkonst som vill och kan lysa och värma.

Svenska Teatern är en affär, en galanteributik. Och det trasgranna betalar sig bäst.

Vi skola icke tända vaxljus och resa gravsten för marionettregissören, utan låta honom dö namnlös och utan minne bland sina onda gärningar. Ty den mannen huserar värst på vår svenska scen, förstörande samvetsgrant all scenkonst som han får hand om. Han går till och med så långt, att han söker förgöra skådespelarna och skapa dem till en avbild av sig själv. Han vill befolka vår svenska scen med tomma Nessler-skål, avbilder av hans egen regi, som nervöst-mekaniskt skola skruva sig på scenen. Marionettregi skapar marionetteater.

Denne herres regi bär vittne om den borna, energiska oförmågan, oförtruten i sitt arbete, men utan fantasi och dramatisk begåvning. Han gör illustrerade tidningar på scenen. Han arbetar efter schablon, liv- och blodlöst. Och hans arbete som aldrig blommar, vissnar ju mer man ser på det.

Det är löjligt att en ledning som inte själv kan stå vill lära andra att gå.

Artistpersonalen, som är stabil och användbar, låter man gå under i brist på god ledning och god repertoar. Teaterreländet är skriande, man vill icke veta av nutid och verklighet på scenen. Det finns ingen samhörighet mellan pjäs och uppsättning. Ingen enhetlig stil. Allt är förvanskad. Dikten är bliven lärobokprosa för folkskolan och scenkonsten en färglagd bilderbok för barn och mindre vetande.

Det enda friska, egenartade skapas numera av regissören Helge Wahlgren. Men hans talang är dömd att gå under i denna miljö.

Ledningen känner till varken teknik eller intuition, stil eller innehåll, men äger en säker rutin i att ställa fram buskar och träd eller möb-

lerade rum och låta artistpersonalen gå omkring och prata vad författare skrivit. Detta synes oss vara den gudomliga mening som leder ledningen i dess strävan att framföra scenkonst.

Det är grymt för den begåvade och sitt yrke hängivna skådespelaren att ägna sitt liv åt konsten, då det aldrig tillåtes honom att komma konsten närmare än de döda komma livet. Scenkonsten är en kollektiv konst, där alla faktorer medverka för att bilda scenskapelsen. Leder en man det hela åt helvete följa alla honom åt. Och ingen kommer till himmelriket.

Direktör Rönngren, den övriga ledningen och regissören Gustav Nessler äro icke lättja och likgiltighet, utan tvärtom fulla av iver och energi. Men de kunde kanske använda sina krafter till annat än att balsamera liket av vår scenkonst.

PUCK

★

WILHELM EKELUND

Vem rörde, såsom du, och slog och piskade och — mötte? Berusade, — befriade?

Hur finna ord för den som — i förlorat — skapar?

★

BARUCH SPINOZA

Där satt en man och stred och stred. Och tanken reste sten på sten, tills byggnaden stod färdig, templet utan svärmarpynt; en ynglings dröm: i längtan manligt hel! —

Ett verklighetens svärmeri stod himlen rest, och — du där under, och en värld däri.

Du var ej ensam mer.

★

BLAISE PASCAL

Du: marterad, helgon född, som bar din himmel, och ditt helvet, bar i mod, i ångest — en serafisk glans, förtvivlarblick som glöder! Bar din väg som rann — förbi!

Mot tiders tider i ditt hjärta sjöd vit hetsad låga: himmel, helvet? liv i brand! till offer: längtan!

Broder blek i cellen; du: av rymdens ande! gudomsgnista, eget hjärta slungar du ur svettspäkt hand; och feberlängtan het, en översvinnlig, från din läpp i konvulsioner stammar.

GUNNAR BJÖRLING

KAMBANIN „ONNETTOMAT“

„Onnettomat“ Kansan näyttämön ensi-iltana oli ainoa lämmittävä valopilkku koko tämän Helsingin teatterielämän pilkkopimeässä syysesongissa. Sillä kappale vetää kiinteästi mukaansa. Vaikka siinä onkin käytetty naturalismin suunnilleen loppuun koeteltua tekotapaa, on tämä toteutettu taiteilijatahdon uupumattomalla energialla ja päästy sisäisessä tuloksessa niihin rajoihin saakka kuin yleensä naturalistinen teko-taito ja sen meitä edeltäneelle polvelle kuuluva kieli saattaa päästä. On paljon sanottu väittämällä, että näytelmä on strindbergiläinen ja kuitenkin omintakeinen. Tosin ei tässä ole se Strindberg näkyvissä, joka nousee yli realismin, tosin tässä ei puhtaan sydämen viha yllä suuruuteen, mutta siinä on strindbergiläinen järkkymättömyys totuuden edessä, olkoonkin tämä kaikki-tuhoavan kamala ja olkoonkin se revittävä ja revittävä kauniin kuoren, kohteliaisuushetaleiden, kaikkien pyhitettyjen totunnaisuuksien alta esiin, oman murtumisen hinnalla. Kambanin taistelijoilta puuttuu Strindbergin henkilöitten tärisevä ja tärskyvä sähkö, mutta kummankin henkilöt imeytyvät kamppailussaan peloittavan kiinteästi vastustajaan, ovat intohimossaan herkeämättömiä, luopumattomia.

L. H-la.

VASTAUS ULTRAN KIERTO-KYSELYYN

Kuinka kirjoitan näytelmää?

Osapuilleen seuraavaan tapaan:

Elämäni varrella tapaan vähän väliä henkilöitä, joiden luonne, tavat, suhtautuminen muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan, lyhyesti, joiden koko olemus vaikuttaa minuun jollain lailla ärsyttävästi. Heidän itsekülläisyytensä, itsekkyytensä, pöyhkeytensä, suulautensa, valheellisuu-tensa, pelkuruutensa, typeryytensä y.m.s. ominaisuutensa sekä huvittavat että harmittavat minua. Sellaisten henkilöiden kuvat syöpyvät lähtemättömästi mieleeni, sukeltaen sieltä tavan-takaa mielikuvitukseni valopiiriin. Minussa herää samalla kertaa koulupoikamainen halu tehdä näille olennoille jokin kiusallinen kepponen — olin itse koulun alimmilla luokilla opettajien mieliharmina — ja päinvastainen pedagoginen mieliteko antaa niille terveellinen opetus. Eipä aikaakaan, niin jo saan siihen tilaisuuden. Joko jostain ulkoapäin tulevasta aiheesta tai usein aivan itsestään konstruoituu mielessäni tilanne tai

miina olevat henkilöni heti täydellä touhulla isprobleemi, jonka selvittämiseen nuo aina valkevat, joutuvat siinä tappiolle ja naurunalaisiksi sekä saavat tarvitsemansa opetuksen. Tilanne vetää pian perässään toisen, tämä taas kolmannen j.n.e. — näytelmän juoni alkaa juosta.

Nyt seuraa ainakin minulle onneton aika. Niin luvallisina kuin luvattominakin hetkinä askartelevat ajatukseni itsepintaisesti näytelmän juonen kimpussa murtaen kuin tunnelia vuoren puhki. Tämä on onnetonta senvuoksi, kun ajatuksilla on niin paljon muita tehtäviä, niin sanoakseni „leipätöitä”, joilta niiden enimmäkseen täytyy varastautua mielialheeseensa. Sitten pitäisi kirjoittaa, mutta — olemattani holbergiläinen *Vielgeschrey* — „ei ole aikaa!” — Kirjoitan ensin luonnoksen ekspositioneineen, nousuineen, käännteineen, katastrofeineen ja muine draaman tekniikkavaatimuksineen, mikäli niitä satun tuntemaan. Paljoa — se minun on tunnustettava — minä en noista esteettisistä säännöistä tiedä, sillä niihin tutustumiseen minulla on ollut vieläkin vähemmän aikaa käytettävänä. Sitäpaitsi en ole vielä aivan varma siitä, onko tämä aukko esteettisessä sivistyksessäni minulle pahaksi vai hyväksi. Saattaa hyvinkin olla molempia. Joka tapauksessa pidän kirjoittaessani silmällä sitä seikkaa, etten kirjoita näytelmää itselleni enkä arvostelijoille, jotka katselevat kappaletta *työksensä*, vaan katsomossa istuvalle yleisölle, joka on maksanut sisäänpääsyransansa ja toivoo sen edestä saavansa nähdä näytelmän, jonka se ymmärtää ja josta sillä on illan huvi ja mahdollisesti myöskin jonkun verran hyötyä, olkoonpa että joidenkin harjakset sanottavastani ehkä nousevatkin pystyyn. Tiedän kuitenkin hyvin, etten tässä suhteessa vielä ole saavuttanut päämäärääni.

No niin. Kun luonnos on valmistunut, alkaa lopullinen työ: vuoropuhelun rakentaminen. Tämä työ on kieltämättä hauskin osa näytelmän sepittelystä, sillä silloin saa nähdä kappaleen

henkilöt jo kutakuinkin elävinä edessään. Mutta vaikeutensa on silläkin: on pidettävä tarkkaa huolta siitä, että keskustelijat pysyvät asiassa lörpöttelemättä liikaa ja pötyä, johon huvinäytelmän henkilöillä luonnollisesti on suuri taipumus.

Näytelmää laatiessani näen mielikuvitukseni jotenkin tarkkaan jokaisen kohtauksen. Eikä ainoastaan päivällä, vaan usein myöskin yöllä unissani. Tiedän kyllä, että on typerää nauraa omille vitseilleen, mutta tunnustan sitenkin usein naurahtavani jonkun huvittavan käänteen tai sukkeluuden johdosta ennenkuin hämilläni huomaan sen omissa aivoissani syntyneeksi.

Koska nuoren kirjailijan sanotaan olevan niin itserakkaan, että pitää jokaista kirjoittamaansa sanaa kullaan painoisena ja senvuoksi pyyhkimättömänä, niin olen koettanut voimieni mukaan voittaa tuon mahdollisen alhaisen rakkauteni ja nakella pois noita „kultakappaleita”. Etten kuitenkaan vielä ole kemiallisesti aivan puhdas itserakkauden synnistä, mikäli se kuvastuu pyyhkielyni laajudessa, sen luulen kyllä tietäväni. Mutta että on olemassa kokonaisia kunniallisia, laillisia jopa uskoakseni „yhteiskuntaa säilyttäviä” aiheita, joiden puolesta ei saa näytelmässä taittaa peistä, jos mieli saada se suomalaiselle porvarilliselle näyttämölle, sitä en ole tähän saakka aavistanut.

Mutta jotten pahemmin poikkeaisi asiasta, panen tähän pisteen.

KL. U. SUOMELA

TOIMITUS — REDAKTION:

Lauri Haarla, Hagar Olsson,
vastaava — ansvarig toim.siht. — red.sekret.

Raoul af Hällström

P. Rautatienk. 15 N. Järnvägsg.
Toimitusaika 12—2 Redaktionstid
Puhel. 42 876 Telef.

Tämän paperin on valmistanut
Haarlan Paperitehdas Oy.
Tampere

Puhelin 19 20 · Sähköos.: *Paperihaarla*

PUKIMO O.Y. KALLIO

ITÄ HEIKINKATU 9 - UUSI YLIOPPILASTALO

NAISTEN JA HERRAIN

PUKIMOLIIKETTÄ

SUOSITELLAAN

I. PERGAMENT & A. RUNG

City Passagen

TYGER

i parti o. minut

AB. **A. Silfverberg Droghandel** OY.

ALEXANDERSG. 11
HÖRNET AV GLOG.

TELEF. 5.08

Landets äldsta välförsedda

DROGAFFÄR

Etabl. 1886

Suosittelemme hyvin lajiteltua varastoamme:

Naisten villa- ja silkkikankaita,
Crepe de chineä, Taft'ia y. m.,
Kappa- ja kävelypukukankaita,
Pitsi- ja Madrasverhoja, Pöytä-
liinoja, Leposohvanpeitteitä,
Hartiahuiveja y. m.

Hyvät laadut!

Halvat hinnat!

OY. VERHO AB.

EROTTAJANKATU 3, PUHEL. 104-96

Uusin ensiluokan kirjapaino

KESKUSKIRJAPAINO OY.

HELSINKI · NIKOLAINKATU 19 · PUHELIN 34 97

Suorittaa kaikenlaista kirjapainotyötä

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

Daimon

FÖRLAGSAKTIEBOLAGET

Me olemme alkaneet julkisen toimintamme ja pyydämme täten kunnioittaen kiinnittää kirjallisuutta harrastavan yleisön huomiota toimintaamme, jonka päämääränä on yksinomaan taiteellisesti pätevän runouden julkaiseminen sekä alkuperäisinä suomen- ja ruotsinkielisinä teoksina että käännöksinä uudesta eurooppalaisesta kirjallisuudesta. Toimiston osoite on: *Helsinki, Pohjois-Rautatienkatu 15, Puhelin: Töölö 42 876*

Vi ha numera vidtagit med vår verksamhet och ha härmed äran att fästa den litterärt intresserade allmänhetens uppmärksamhet vid det nya företaget, som avser att utgiva endast konstnärligt giltiga alster i form av svensk- och finskspråkiga originalverk samt översättningar av modern europeisk litteratur. Förlagets adr. är: *Helsingfors, N. Järnvägsg. 15, Telef. Tölö 42 876*

HINTA 6:— PRIS